

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 22 december 2020

Mål nr

T 6323-19

PARTER

Klagande

Marginalen Bank Bankaktiebolag, 516406-0807

Box 26134

100 41 Stockholm

Ombud: MN

Motpart

HK

Ombud: Advokat KL

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2019-11-04 i mål T 1035-19

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom i huvudsaken förpliktar Högsta domstolen HK att till Marginalen Bank Bankaktiebolag betala 25 000 kr jämte årlig ränta med 17,95 procent från den 20 december 2004.

Med ändring av hovrättens dom även i fråga om rättegångskostnader befriar Högsta domstolen banken från skyldigheten att ersätta HK för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förpliktar HK att ersätta banken för rättegångskostnader

- vid tingsrätten med 9 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 26 juli 2018, och
- i hovrätten med 9 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 november 2019.

HK ska ersätta banken för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 9 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Marginalen Bank Bankaktiebolag har yrkat att HK ska förpliktas att till banken betala 25 000 kr jämte ränta på beloppet med 17,95 procent från den 20 december 2004 till dess betalning sker.

Banken har vidare yrkat att banken ska befrias från skyldigheten att ersätta HK för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten och att banken ska tillerkännas ersättning för rättegångskostnader i dessa instanser.

HK har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Prejudikatfrågan

1. Frågan i målet är under vilka förutsättningar ett konkursförfarande har preskriptionsavbrytande effekt gentemot konkursgäldenären.

Bakgrund

2. HK lånade i december 2004 ett belopp om 25 000 kr av CitiFinancial Europe plc. Lånet, som kom till uttryck i ett av HK undertecknat skuldebrev, sades sedermera upp till omedelbar betalning.

3. I juni 2005 försattes HK i konkurs. Lånefordran togs upp i konkursbouppteckningen. Konkursen avslutades genom avskrivning den 2 december 2008. Senare förvärvades fordran av Marginalen Bank Bankaktiebolag.

4. Banken väckte i december 2017 talan mot HK och krävde att han skulle betala lånet jämte ränta. HK motsatte sig kravet. Han hävdade att det inte hade skett något preskriptionsavbrott sedan lånet togs upp i december 2004 och att fordran därför var preskriberad. Banken hävdade å sin sida att preskriptionsavbrott hade skett genom konkursen och att ny preskriptionstid hade börjat löpa när konkursen skrevs av år 2008.

5. Tingsrätten, som ansåg att fordran var preskriberad, ogillade talan. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Rättsliga utgångspunkter

Preskriptionsavbrott genom konkurs

6. En fordran preskriberas – såvitt nu är av intresse – tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan (se 2 § preskriptionslagen, 1981:130). Preskription kan, såsom framgår av 5 § preskriptionslagen, avbrytas på flera sätt. Bland annat kan preskriptionsavbrott ske genom att borgenären väcker talan mot gäldenären eller annars åberopar fordringen gentemot gäldenären vid domstol, hos Kronofogdemyndigheten eller i skiljeförfarande, konkursförfarande eller förhandling om offentligt ackord (se 5 § 3).

7. I ett konkursförfarande kan ett sådant åberopande som sägs i 5 § 3 ske genom att borgenären bevakar fordran i konkursen eller genom att borgenären mera formlöst anmäler fordran till konkursförvaltaren (jfr prop. 1979/80:119 s. 60).

8. Det är borgenären som har bevisbördan för att fordran har åberopats i konkursförfarandet med följd att preskriptionsavbrott enligt 5 § 3 därigenom har skett. Det förhållandet att fordran har tagits upp i konkursbouppteckningen innebär inte i sig att fordran har åberopats i den mening som avses i 5 § 3 (jfr Stefan Lindskog, Preskription, 4 uppl. 2017, s. 318). Det utgör emellertid en stark indikation på att borgenären har anmält fordran till konkursförvaltaren och därigenom har åberopat den. Om fordran finns med i konkursbouppteckningen och övriga omständigheter inte ger anledning att räkna med att förvaltaren har fått kännedom om fordran från annan än borgenären, får borgenären därför normalt anses ha uppfyllt sin bevisbörda.

Preskriptionsverkan efter konkurs

9. Om preskriptionen har avbrutits genom att fordran har åberopats i ett rättsligt förfarande enligt 5 § 3 preskriptionslagen, löper en ny preskriptionstid enligt 2 § från den dag dom eller slutligt beslut meddelas (se 7 § första stycket). Avslutas det rättsliga förfarandet utan att gäldenären har delgetts eller på annat sätt underrättats om borgenärens framställning, ska dock preskriptionstiden räknas som om något avbrott inte hade skett. Fordringen preskriberas likväl tidigast ett år efter att förfarandet avslutats. (Se 7 § andra stycket.)
10. Innebörden i regleringen kan också uttryckas så *att* det preskriptionsavbrott som har kommit till stånd enligt 5 § 3 gäller enbart under det rättsliga förfarandet, *att* det emellertid får verkan även efter förfarandet under förutsättning att gäldenären inom ramen för förfarandet har delgetts eller underrättats om borgenärens framställan *och att* den nya preskriptionstiden då ska räknas från det att förfarandet avslutades.
11. Frågan är vem en sådan delgivning eller underrättelse som avses i 7 § andra stycket ska lämnas till när det rättsliga förfarandet är en konkurs. Måste underrättelsen lämnas till konkursgäldenären eller räcker det att den lämnas till konkursförvaltaren?
12. Bestämmelserna i 7 § behandlar inte preskriptionsverkan under själva förfarandet. Vid ett konkursförfarande har därför en underrättelse enligt 7 § andra stycket ingen självständig betydelse för rättsförhållandet mellan borgenären och konkursboet. Till detta kommer att det med uppdraget som konkursförvaltare inte följer någon behörighet att företräda konkursgäldenären (jfr Jenny Söderlund, Konkursrätten, ak. avh. 2009, s. 216). Det kan mot den bakgrunden synas naturligt att tolka 7 § andra stycket så att underrättelsen kan lämnas endast till konkursgäldenären själv eller till hans eller hennes ställföreträdare eller ombud.

13. De uttalanden som görs i förarbetena till preskriptionslagen måste emellertid förstås så att lagstiftaren har avsett att det ska räcka med en underrättelse till konkursförvaltaren. I lagrådsremissen föreslogs att en underrättelse enligt 7 § skulle kunna lämnas till gäldenären ”eller hans rättsinnehavare”. De sistnämnda orden lades till framför allt med tanke på konkurssituationer, eftersom konkursboet då ansågs inträda i gäldenärens ställe (se prop. 1979/80:119 s. 99). På inrådan av Lagrådet kom visserligen orden ”eller hans rättsinnehavare” att utgå ur lagförslaget men anledningen till det synes i första hand ha varit att det var oklart vilka andra fall än konkurssituationer som åsyftades (se a. prop. s. 175).

14. Med denna tolkning av 7 § andra stycket kommer kravet på underrättelse i praktiken att sakna självständig betydelse i en konkurssituation, eftersom konkursförvaltaren då regelmässigt har underrättats om kravet genom att detta har åberopats i konkursen. Vad som sägs i förarbetena får dock förstås så att just detta var lagstiftarens mening och att kravet på underrättelse tillkom med andra slag av rättsliga förfaranden i åtanke (jfr a. prop. s. 68 f. och 99, jfr även Jan Forsström, Preskription av fordringar: kommentar till den nya lagen, 1982, s. 60).

15. Det finns också goda skäl för att gäldenären i detta sammanhang ska anses underrättad genom att konkursförvaltaren har fått en underrättelse. Konkurslagstiftningen förutsätter att konkursgäldenären regelmässigt tar del av och beedigar de uppgifter om boets tillgångar och skulder som förvaltaren har tagit upp i konkursbouppteckningen (se 6 kap. 3 § konkurslagen). En borgenär som har anmält sitt krav till förvaltaren har därför anledning att räkna med att gäldenären får del av kravet under det fortsatta konkursförfarandet. Det framstår då inte som rimligt att borgenären, för att kunna vidmakthålla sin fordran gentemot gäldenären efter konkursen, ska behöva vidta särskilda åtgärder för att försäkra sig om att denne verkligen får del av kravet.

16. För att en ny preskriptionstid ska börja löpa vid konkursförfarandets slut räcker det alltså att en underrättelse om kravet har kommit konkursförvaltaren till del.

Bedömningen i detta fall

Har banken åberopat fordran i konkursen?

17. Banken har i målet hävdats att den dåvarande innehavaren av fordran, CitiFinancial, åberopade fordran genom att anmäla den till konkursförvaltaren. HK har bestritt att någon sådan anmälan skedde.

18. I detta fall togs fordran upp i konkursbouppteckningen. Enligt bouppteckningen hade förvaltaren inte haft några kontakter med HK och inte heller kunnat ta del av något räkenskapsmaterial. Omständigheterna ger därmed inte anledning att räkna med att förvaltaren hade fått del av uppgiften om fordran från någon annan än den dåvarande borgenären.

19. Slutsatsen är att fordran har åberopats i konkursen enligt 5 § 3 preskriptionslagen.

Har underrättelse skett enligt 7 § andra stycket preskriptionslagen?

20. Banken har hävdats att sådan underrättelse som sägs i 7 § andra stycket preskriptionslagen skedde redan genom att konkursförvaltaren underrättades om fordran. HK har å sin sida hävdats att han själv inte delgavs eller på annat sätt underrättades om den dåvarande borgenärens framställning i konkursförfarandet och att en underrättelse till konkursförvaltaren inte har någon verkan mot en konkursgäldenär.

21. Som redan har konstaterats (se p. 16) får kravet på underrättelse till gäldenären i 7 § andra stycket anses uppfyllt genom att underrättelse lämnas

till konkursförvaltaren. Förvaltaren i HKs konkurs tog upp fordran i konkursbouppteckningen och hade alltså uppenbarligen blivit underrättad om den. Kravet på underrättelse till gäldenären i 7 § andra stycket är alltså uppfyllt.

Slutsatser

22. Genom att fordran åberopades i konkursen och konkursförvaltaren i samband med det fick underrättelse om kravet, kom en ny preskriptionstid att börja löpa när konkursen skrevs av i december 2008. Som en följd av detta var fordran inte preskriberad när banken väckte talan mot HK i december 2017.

23. Hovrättens dom ska därför ändras och HK förpliktas att betala det fordrade kapitalbeloppet jämte ränta.

Rättegångskostnader

24. Med hänsyn till utgången i målet ska banken befrias från skyldigheten att ersätta HK för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

25. Banken har också rätt till ersättning för egna kostnader. Vad gäller kostnader vid tingsrätten och hovrätten har banken yrkat ersättning med totalt 18 000 kr, vilket får förstås så att ersättning yrkas med 9 000 kr för varje instans. HK har gjort gällande att tingsrättens dom inte har överklagats i fråga om rättegångskostnader och att banken därför inte kan tillerkännas ersättning för kostnader vid tingsrätten. Det ändringsyrkande som banken har framställt i hovrätten får emellertid anses omfatta också rätten till ersättning för rättegångskostnader. Det finns därför inget hinder mot att tillerkänna banken ersättning även för kostnader vid tingsrätten. Yrkade belopp är skäliga.

I avgörandet har deltagit justitieråden Kerstin Calissendorff, Johnny Herre, Sten Andersson (referent), Stefan Reimer och Cecilia Renfors
Föredragande har varit justitiesekreteraren Sofie Westlin